

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

- Klagesak nr.:** 3/2015
- Klager:** [REDACTED]
- Klagers prosessfullmektig:** Advokat Trude Stormoen
- Klagen gjelder:** Krav om kompensasjon etter
forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt
kompensasjonsordning.
- Beslutningsdato:** 5. oktober 2015
- I behandlingen har deltatt:** Anne Stine Eger Mollestad
Mille Haslund Mellbye
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen
- Konklusjon:** Klagen tas til følge. Skadelidte har krav på
ytterligere 50 % av full kompensasjon (65 G)

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjon for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Skadelidte tjenestegjorde i ██████████ fra ██████████ - ██████████. Han jobbet primært som ambulansesjåfør. Han forteller om en rekke traumatiske hendelser.

Etter tjenesten begynte han å jobbe i ██████████. Han følte seg rastløs etter ett halv år, og søkte etter en tid om omplassering. Han fikk et ett års vikariat i en annen stilling, men sluttet etter at vikariatet gikk ut.

Skadelidte slet med å finne roen, og beskriver at det ble en del festing i denne perioden. I ██████████ startet han et transportfirma, men gav seg etter ett års tid. Han flyttet mye frem og tilbake til Nederland, men fant ikke roen her heller. Igjen startet han som lastebilsjåfør. Han hadde på denne tiden mange lange turer rundt i Europa. I forbindelse med en del ETA-aktivitet i Spania, opplevde han ofte veisperringer på disse turene som trigget minner fra ██████████. Han distanserte seg mer og mer fra andre, samtidig som drikkingen stadig eskalerte i omfang.

Skadelidte har hatt en rekke jobber i årene etter tjenesten i ██████████, uten at han har klart å stå i disse lenge. Hele tiden har han hatt et stort forbruk av alkohol. I 2002 forsøkte han i henhold til egen forklaring å ta sitt eget liv ved å drikke seg i hjel. Det var først etter dette at skadelidte begynte å få hjelp for alkoholproblemet sitt.

I forbindelse med at skadelidte ble lagt inn til behandling i 2002 klarte han å redusere alkoholforbruket betydelig, men begynte å drikke igjen da han flyttet til ██████████. Han har gjennomført flere kurer med Antabusbehandling, blant annet i 2005, 2007 og i 2011. Samtlige behandlinger har ifølge skadelidte hatt kortvarig effekt.

I 2003 tok skadelidte først studiekompetanse som attføringstiltak. Han startet deretter i ██████████ på vernepleierlinjen, og fullførte den 3-årige utdanningen på normert tid. Også gjennom denne perioden drakk han mye.

Skadelidte selv sier han har hatt vanskelig med å forstå at han hadde fått med seg problemer etter tjenesten, og det var i samtale med psykolog Kristin Eide at skadene hans først ble «synlig».

I spesialisterklæring datert 6. mai 2014, innhentet fra dr. Sverre Hougsnæs, skriver han at skadelidte fyller kriteriene for diagnosen sosial fobi, agorafobi med panikk lidelse og avhengighet av alkohol.

I spesialisterklæringen som er innhentet etter mandat fra Forsvarsdepartementet, gjennomgår dr. Rolf Wynn blant annet kriteriene for PTSD. Også han kommer frem til at skadelidte har bl.a. PTSD-plager og at de og hans øvrige psykiske plager synes å ha vært forårsaket av tjenesten.

Skadelidte har i tillegg til det psykiske, hatt flere somatiske plager. Han har kroniske ryggplager og har fått diagnosen spinal stenose og lumbago med isjialgi. Han har tidligere

deltatt i organisert ryggtrening. Han har også vært gastroskopert og koloskopert pga. mage-tarm plager. Han har vært operert for åreknuter og har fått behandling for urinsyregikt. Han har høyt blodtrykk og bruker medisin mot dette.

Skadelidte ble i september 2015 innvilget 100 % uførepensjon fra NAV på grunn av psykiske skader fra tjenesten i [REDACTED].

SPK har i vedtak innvilget skadelidte 50 % kompensasjon etter forskrift om den særskilte kompensasjonsordningen. Advokat Stormoen har på vegne av skadelidte påklaget vedtaket, med krav om full dekning etter forskriften. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling.

Skadelidte møtte sammen med sin advokat. SPK var også til stede i møtet.

2. Nemndas vurdering

SPK har i sitt vedtak av 15. mai 2014 innvilget skadelidte 50 % av full kompensasjon etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning. Det legges til grunn at skadelidte er påført varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i en internasjonal operasjon. Det sentrale spørsmålet i saken er om den psykiske belastningsskaden er årsak til hele eller deler av skadelidtes ervervsmessige uførhet.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet, dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Kravet til årsakssammenheng er ikke oppfylt dersom det foreligger andre selvstendige årsaker til uførhet. I den sammenheng presiseres at det etter gjeldende erstatningsrett ikke er grunnlag for forholdsmessig oppdeling av erstatningsansvaret.

Det er i utgangspunktet skadelidte som bærer bevisbyrden for at den psykiske belastningsskaden er årsak til skadelidtes ervervsmessige uførhet. Dersom staten hevder at skadelidte uansett ville blitt helt eller delvis ufør om tjenesten tenkes bort, er det staten som har bevisbyrden for dette. Det vises i den forbindelse til Rt. 1999 s. 1473.

SPKs vedtak bygger på at det ikke er sannsynliggjort at tjenesten er en nødvendig betingelse for hele uførheten. SPK mener at skadelidtes alkoholmisbruk har ført til sekundærplager i form av forverring av angst og depressive symptomer. Videre mener SPK at alkoholmisbruket og følgessymptomene har forsterket seg i perioden etter skadelidtes tjenesten fra [REDACTED] og frem til 2009, og at dette gir alkoholismen karakter av å være for fjernt og avledet fra selve belastningsskaden fra tjenesten.

Nemnda har i tidligere vedtak uttalt at rusmisbruk i seg selv ikke er å anse som en psykisk belastningsskade som er dekket under den særskilte kompensasjonsordningen, se særlig vedtak 25/2014, hvorfra siteres

”Det fremkommer av sakens dokumenter at skadelidte levde et tilsynelatende velfungerende liv etter tjenesten i X. Nemnda viser i den forbindelse til at skadelidte fullførte skole og deretter tok utdanning samtidig som han jobbet som Imidlertid skal skadelidte gjennom jobben som ... ha blitt introdusert for illegale rusmidler, som etter hvert medfører at skadelidte utviklet et rusmisbruk.

Etter nemndas oppfatning sammenfaller skadelidtes symptombildet med hans rusmisbruk. Hans psykiske plager syns å være sekundære til rusmisbruket. Rusmisbruk er i seg selv ingen psykisk belastningsskade, og faller av den grunn utenfor det som dekkes etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning. Det er for øvrig ikke holdepunkter for at skadelidtes rusmisbruk kan settes i sammenheng med tjenesten.

(...)

Nemnda finner med støtte i spesialisterklæringen at tjenesten i X ikke har gitt skadelidte en psykisk belastningsslidelse. Derimot kan den sakkyndiges vurdering forstås som at skadelidtes psykiske plager kan ha blitt forsterket som følge av at han har tjenestegjort. Det er dog ingen holdepunkter for at denne sårbarheten ville ha realisert seg i noen form for psykiske plager om det ikke hadde kommet andre faktorer til.”

Det er en forutsetning at skadelidtes alkoholmisbruk kan settes i sammenheng med tjenesten. Ut fra den foreliggende dokumentasjonen i saken, sammenholdt med skadelidtes egen forklaring, finner nemnda det sannsynliggjort at skadelidtes alkoholproblem startet i nokså umiddelbar tilknytning til tjenesten. Det bemerkes i den sammenheng at det ikke er noen diskrepans mellom skadelidtes forklaring og den tidsnære dokumentasjon som er fremlagt omkring hans liv etter tjeneste. Skadelidte har hatt til dels massive problemer med alkoholkonsumet. Slik saken står for nemnda fremstår skadelidtes alkoholkonsum i stor grad som en form for selvmedisinering og dermed fordekking av et massivt psykisk symptombilde. Alkoholbruken fremstår i all hovedsak å være en sekundærlidelse til hans psykiske skader. Dette understøttes av de sakkyndige vurderinger.

I begge spesialisterklæringene i saken, avgitt av henholdsvis dr. Rolf Wynn og dr. Sverre Hougsnæs, konkluderes det med at skadelidte har en psykisk lidelse som følge av tjenestegjøringen. Begge vurderer det slik at det er skadelidtes psykiske plager som er hovedlidelsen, og at alkoholbruken er av sekundær karakter. Det er hans psykiske lidelser som omtales som alvorlig, og disse plagene angis av begge med en høy grad av varig medisinsk invaliditet, tilsvarende 30 %. Hva gjelder spørsmålet om skadelidtes arbeidsevne skriver dr Wynn;

«Pasienten har hatt en rekke jobber de siste årene, men har ikke klart å stå i disse lenge. Han har hatt hyppige sykemeldinger og mottar nå arbeidsavklaringspenger. Han har søkt om uføretrygd. I arbeidsevnevurderingen gjort av NAV [redacted] i 2014 fremkommer det at NAV vurderer at «... all hensiktsmessig behandling og arbeidsrettede tiltak forsøkt og dokumentert i tilstrekkelig grad ... Din behandling vil ikke kunne bedre din arbeidsevne, og anslår varigheten av din sykdom skade og lyte til varig ... har dermed kommet frem til at din arbeidsevne er varig nedsatt til ethvert yrke ...» Undertegnede støtter NAVs vurdering og finner at pasienten nå må anses som varig arbeidsufør»

Det er prinsippet om fri bevisvurdering som gjelder ved vurderingen av disse sakene. Det oppstilles ingen begrensninger i hvilke bevis som kan fremlegges, men vekten av bevisene vil naturlig nok kunne variere. Dette fremgår av det presiserende tolkningsnotatet fra Forsvarsdepartementet av 7. november 2014. Etter nemndas syn gir dette uttrykk for gjeldende rett. Det kan derfor ikke tolkes dithen at det er et objektivt krav om tidsnære bevis. Derimot må dette forstås dithen at en eventuell tilstedeværelse av tidsnære bevis, vil kunne tillegges stor bevisverdi. Fravær av nedtegnelser i umiddelbar tilknytning til tjenesten kan derimot ikke tolkes som om tjenesten av den grunn ikke kan være årsak. Det vises for så vidt til Rt. 1998 s. 1565 og Rt. 2010 s. 1547, samt nemndas vedtak i sakene 18/2012, 20/2012 og 4/2013.

Nemnda viser til at begge erklæringer vurderer skadelidtes lidelse som alvorlig. Dette underbygges også av arbeidsevnevurderingen fra NAV. Skadelidte fikk i september 2015 innvilget 100 % uføretrygd med yrkesskadefordeler som følge av psykiske plager fra tjenestegjøringen. Nemnda er ikke bundet av vedtak fra NAV, men dette inngår likefullt som et moment i bevisvurderingen. Nemnda finner imidlertid uansett ikke grunnlag fra å fravike de medisinske vurderinger som er foretatt i spesialisterklæringene.

SPK har heller ikke anført eller nærmere dokumentert at det foreligger andre årsaker til at skadelidte ville falt ut av arbeid uansett, foruten hans alkoholproblemer. Nemnda bemerker at det ut fra den foreliggende dokumentasjonen i saken, kan synes som om skadelidte har hatt et omfattende somatisk sykdomsbilde, herunder særlig plager med rygg. I møte med nemnda forklarte skadelidte at hans somatiske lidelser i dag ikke medførte noen problemer i hverdagen eller utgjorde noen begrensninger for hans ervervsevne i seg selv. Det er heller ikke holdepunkter for at disse plagene har hatt innvirkning på hans ervervsevne.

Det er i den sammenheng sentralt for nemnda å fremheve formålet bak innføringen av ordningen og de sterke politiske føringer som er gitt for så vidt gjelder en tillitsskapende og respektfull behandling av personellet. Hensikt med ordningen har nettopp vært å fange opp de eldre veteranene som sliter med psykiske senskader som følge av tjeneste i internasjonale operasjoner.

Nemnda har etter dette kommet til at skadelidte har krav på 100 % av full kompensasjon. Det er allerede utbetalt kompensasjon for en varig ervervsmessig uførhetsgrad på 50 % etter skadelidtes psykiske plager. Skadelidte tilkommer ytterligere 50 % av 65 G, beregnet med grunnlag i grunnbeløpet på oppgjørstidspunktet, jf. forskriften § 4 andre ledd.

For klageomgangen har advokat Stormoen fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på totalt kr. 43 947,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 16 timer og 15 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet fremstår som høyt, og ligger i det øvre sjiktet av salær oppgaver som fremlegges for nemnda. Nemnda vil likevel påpeke at advokat Stormoen i saken har innlevert en grundig klage, samt at saksbehandlingen har foregått over lengre tid, noe som igjen har fordret noe oppfølging fra advokatens side. Oppfølgingen har vært å anse som nødvendig. Kravet dekkes i sin helhet.

For skadelidtes fremmøte er det lagt frem et krav på totalt kr. 4175,-. Kravet anses som rimelige og nødvendige kostnader i forbindelse med for fremmøte fra skadelidte.

3. Konklusjon

Klagen tas til følge. SPK skal utbetale ytterligere 50 % av 65 G.

Utgifter til juridisk bistand i klagebehandlingen dekkes med kr. 43 947,- inkl. mva. Utgifter i forbindelse med skadelidtes fremmøte dekkes med kr. 4175,-.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 7. november 2015

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder